

ВИСНОВОК

наукового керівника дисертаційної роботи Аліни Шашенкової на тему: **«Соціо-емоційна компетентність як чинник розвитку саморегуляції студентів»**, представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 053 «Психологія».

Загальна характеристика дисертації. Дисертація Аліни Шашенкової присвячена вирішенню актуального наукового завдання, що полягає у дослідженні особливостей соціо-емоційної компетентності та її значення у розвитку саморегуляції студентів.

Актуальність теми дослідження. Трансформаційні процеси в системі вищої освіти, зростаючі вимоги до образу молодшої людини, чисельні стрес-чинники, що супроводжують студентський період життя, а також складна соціально-політична ситуація в нашій країні актуалізують необхідність розвитку у здобувачів вищої освіти особливих внутрішніх резервів, здатних підтримати їх психологічний добробут. Таким ресурсом є соціо-емоційна компетентність, яка охоплює такі узагальнені компоненти: соціальні, емоційні й комунікативні когніції; самопізнання й соціально-комунікативне пізнання; самоуправління й керування міжособистісними процесами; самоефективність. Однак, наразі в Україні відсутні ґрунтовні доробки стосовно вивчення соціо-емоційної компетентності, а питання розвитку конструкту в студентському віці залишилися поза дослідницької уваги.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження пов'язана з комплексною науково-дослідною темою кафедр психології, педагогіки та практичної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Психологія розвитку суб'єктів педагогічного процесу» (номер державної реєстрації 01121U100712), що координується Міністерством освіти і науки України.

Наукова новизна представленої роботи. Визначено наукову новизну та теоретичну значущість наукової праці, які полягають у тому, що:

Вперше:

- розроблено та верифіковано авторську модель соціо-емоційної компетентності, утворену такими компонентами – соціо-емоційна обізнаність, самоусвідомлення, самокерування, соціо-емоційне усвідомлення, соціальне керування, самоефективність;

- розроблено та апробовано опитувальник «Соціо-емоційна компетентність», узгоджений із авторською моделлю конструкту;

- теоретично обґрунтовано та емпірично доведено роль соціо-емоційної компетентності в контексті розвитку саморегуляції студентів, а також оптимізації їх копінг-поведінки;

Розширено уявлення про:

- соціо-емоційну компетентність як особливий психологічний конструкт, що характеризується зв'язком із саморегуляцією особистості та її копінг-поведінкою;

– особливості прояву соціо-емоційної компетентності, різних видів саморегуляції та копінг-поведінки здобувачів вищої освіти в залежності від профілю навчання.

Уточнено:

– сутнісні елементи соціо-емоційної компетентності, її роль та місце в психологічній науці;

– структуру стресоподолання, класифікацію копінг-стратегій;

– психолого-корекційні методи розвитку соціо-емоційної компетентності студентів.

Дістала подальшого розвитку:

– характеристика студентського віку через виявлення особливостей прояву соціо-емоційної компетентності, різних видів саморегуляції та копінг-поведінки здобувачів вищої освіти в залежності від профілю навчання на прикладі студентів-психологів та курсантів військових ЗВО.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів.

Теоретичне значення роботи полягає у комплексному вивченні соціо-емоційної компетентності, її сутності та структури; у встановленні взаємообумовленості між соціо-емоційною компетентністю, різними видами саморегуляції та копінг-стратегіями; у визначенні особливостей прояву соціо-емоційної компетентності, саморегуляції (діяльнісна, вольова, мотиваційна, соціо-емоційна, мотиваційна), копінг-системи під час студентського періоду життя, а також в залежності від профілю навчання.

Практичне значення роботи полягає в можливості застосування висунутих у ході дослідження положень і висновків у практичні діяльності психологів, методистів, кураторів студентських груп, які проводять виховну та розвиваючу функції в рамках роботи зі здобувачами вищої освіти; у процесі викладання дисциплін психологічного спектру в ЗВО; під час написання навчальних посібників з педагогічної психології, психології особистості, вікової психології тощо; під час проведення прикладних досліджень стосовно соціо-емоційної компетентності, саморегуляції, копінг-системи та особливостей їх прояву у студентів різних профілів навчання. Авторський опитувальник соціо-емоційної компетентності придатний до використання як надійний та валідний психодіагностичний інструмент. Корекційно-розвивальна програма дослідження може бути використана для розвитку соціо-емоційної компетентності здобувачів вищої освіти будь-яких профілів навчання.

Апробація. Результати дисертаційного дослідження доповідалися та були схвалені на *Міжнародних науково-практичних конференціях*: «Проблеми та перспективи забезпечення цивільного захисту» (Харків, 2021, 2023), «Особистість та суспільства в цифрову еру: психологічний вимір» (Одеса, 2022), «Психолого-педагогічні проблеми вищої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика» (Харків, 2023), «Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології» (Запоріжжя, 2023); *всеукраїнських*: «Соціально-психологічне забезпечення діяльності сил безпеки та оборони України» (Харків, 2021); *міжрегіональних*: «Сучасні

концепції викладання природничих дисциплін в медичних освітніх закладах (Харків, 2021); у фахових виданнях: «Габітус», «Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди “Психологія”», «Науковий вісник Ужгородського Національного університету. Серія: Психологія»; «Knowledge, Education, Law, Management»; на засіданнях кафедри практичної психології Української інженерно-педагогічної академії (2020-2022), кафедри психології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (2023).

Характеристика роботи здобувача в процесі підготовки дисертації, особисті якості, проявлені в процесі роботи над дисертацією. За час роботи над дисертаційним дослідженням здобувачка Шашенкова А. О. виявила працьовитість, відповідальність, наполегливість, цілеспрямованість, творчий підхід, ґрунтовні та різнобічні знання у своїй галузі, науковий склад мислення. Вибір теми дослідження обумовлений високим дослідницьким інтересом здобувачки до актуальних психологічних проблем, усвідомленням нагальних соціальних запитів в системі вищої освіти.

Під час роботи над дисертаційним дослідженням А. О. Шашенкова проявила спроможність до теоретичного аналізу, узагальнення та класифікації наукових джерел, здатність оперувати науковим апаратом, самостійно планувати, організовувати та проводити психологічне дослідження, проводити кількісну та якісну інтерпретацію отриманих результатів, розробляти та верифікувати психодіагностичні інструментарії, розробляти корекційно-розвивальні програми. Під час формуючого етапу експерименту Шашенкова А. О. змогла пробудити внутрішню мотивацію учасників, утворила позитивну атмосферу в тренінгових групах, спрямувала учасників на плідну спільну роботу.

Висновок. На підставі зазначеного можна стверджувати, що дисертаційна робота «Соціо-емоційна компетентність як чинник розвитку саморегуляції студентів» розроблена на високому науковому рівні, за своєю значущістю, науковою новизною та практичною спрямованістю отриманих результатів повністю відповідає існуючим стандартам, за змістом і оформленням відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022р. і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 Психологія.

Науковий керівник
доктор психологічних наук,
старший дослідник

Олена ЩЕРБАКОВА

